

Wiadomości ze świata

SYTUACJA ZIEMNIAKA W UNII EUROPEJSKIEJ (RELACJA ZE SPOTKANIA GRUPY ROBOCZEJ „ZIEMNIAKI” COPA-COGECA)

mgr Joanna Jankowska
IHAR – PIB, Zakład Agronomii Ziemniaka w Jadwisinie, 05-140 Serock
e-mail: j.jankowska@ihar.edu.pl

Ziemniak ma duże znaczenie gospodarcze m.in. ze względu na wszechstronność użytkowania. Jest jednocześnie rośliną jadalną, pastewną i przemysłową o niskich wymaganiach glebowych. W ostatnich latach w krajach Unii Europejskiej zaobserwowano tendencję spadkową powierzchni jego uprawy. Produkcja staje się mało opłacalna, a przede wszystkim jest wypierana z gospodarstw rolnych przez zboża, na które jest duże zapotrzebowanie.

Na szczeblu europejskim sprawami ziemniaka zajmuje się europejska organizacja zrzeszająca rolnicze związki zawodowe i organizacje spółdzielcze Copa-Cogeca, działająca od 1962 r. Polskę w Copa-Cogeca reprezentuje Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych, za pośrednictwem Joanny Jankowskiej ze Stowarzyszenia Polski Ziemniak. Posiedzenie grupy roboczej „Ziemniaki” odbyło się 3 grudnia

2012 r. w Sekretariacie Copa-Cogeca w Brukseli.

Głównym tematem spotkania były kwestie ochrony roślin – pakiet DG SANCO. Prace Komitetu Copa-Cogeca nad rewizją systemu ochrony zdrowotności roślin trwają od ponad 2 lat – oznajmił Pascuale Di Rubbo. Wnioski zostały zatwierdzone przez Komisję Europejską. Podstawowym celem pakietu Sanco jest nacisk na prewencję oraz kontrolę towarów na granicy pod kątem wykrywania nowych szkodników. Obecny wykaz szkodników i organizmów kwarantannowych zawiera 250 żywych organizmów, ich nazwy łacińskie oraz w języku angielskim, a także ich rośliny żywicielskie. Komisja Europejska chce rozszerzyć wykaz o negatywny wpływ szkodników na środowisko.

W kolejnym punkcie spotkania Komisja Europejska poinformowała, że rozpoczęła prace nad wprowadzeniem we wszystkich krajach UE paszportów roślin, które obecnie

obowiązują w strefach chronionych (strefę chronioną stanowi obszar na terytorium poszczególnych krajów członkowskich Unii, na którym określony organizm kwarantanny nie występuje, co zostało ustalone na podstawie urzędowych lustracji).

Paszporty nie będą wchodziły w skład systemu ochrony roślin, natomiast będzie istniała możliwość szybkiej identyfikacji miejsca pochodzenia znajdującego się na rynku materiału roślinnego, jego producenta lub dystrybutora, a tym samym identyfikacji ewentualnych źródeł porażenia oraz zapobiegania rozprzestrzenianiu się organizmów szkodliwych. Komisja Europejska podkreśla, że należy ujednoclić koszty wydawania paszportów, które obecnie w UE są płatne.

Omówiono też obszar dotyczący oficjalnych kontroli fitosanitarnych. Komisja przyznała, że państwa nie dysponują pieniędzmi na kontrole sanitarne, więc nową ideą będzie harmonizacja zasad i systemu pobierania opłat w 27 krajach UE ze względu na brak kontroli w obszarach zagrożonych. Państwa, które będą poprawnie przeprowadzały kontrole, skorzystają z bonusu w postaci niższych opłat, natomiast przy niewłaściwych kontrolach opłaty będą wyższe. Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę na sposób kontroli organizmów objętych kwarantanną. Problem stanowi czas oczekiwania na jej wynik, który powoduje straty finansowe. Testy immunologiczne wykrywają obecność komórek bakterii w badanej partii ziemniaków po ok. 3 dniach, natomiast decydujący o ostatecznym wyniku kontroli test patogeniczności z użyciem bakłażana – dopiero po ok. 40 dniach. Najlepszym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie w Unii Europejskiej harmonizacji badania partii ziemniaków oraz eksport sposobu pobierania prób i ich testowania do państw trzecich w celu uniknięcia sytuacji podważania wyników badań.

Jeśli chodzi o zarządzanie unijnymi funduszami przeznaczonymi na cele rolnictwa, działa Europejski Fundusz Solidarność, który pokrywa 50% łącznej kwoty strat ponoszonych przez rolników. Komisja Europejska twierdzi, że dobrze byłoby przeznaczać środki finansowe z tej puli na zwalczanie wykrytych szkodników i organizmów kwarantannowych.

Christophe Derrien przedstawił problem marnotrawienia żywności. Temat ten jest poruszany od dawna. W Unii Europejskiej marnotrawi się znaczącą część produkowanej żywności. Istnieją dwa poziomy marnotrawstwa:

- konsumpcja – parlament chce zorganizować kampanię w sprawie umieszczania na etykietach dwóch dat przydatności do spożycia: zalecanej i ostatecznej;
- produkcja – nie wszystko jest odpadem, np. ziemniaki pozostawione na polu świadczą o marnotrawstwie czy też są nawozem dla kolejnej produkcji?

Grupa robocza „Ziemniaki” wysłuchała także relacji ze spotkania w Parlamencie Europejskim i Radzie. Przedstawiciele Copacogeca przedstawili Komisji propozycję ok. 2000 poprawek do Wspólnej Polityki Rolnej po 2013 r. Przede wszystkim wnioskowano o większy budżet. W odpowiedzi Komisja Europejska zaproponowała zmniejszenie budżetu przewidzianego na WPR po roku 2013.

Arnaud Petit przedstawił najnowsze doniesienia dotyczące porozumień dwustronnych państw Unii Europejskiej z USA, Kanadą, Japonią i Chinami. Negocjacje mają na celu zniesienie barier w handlu z krajami rozwiniętymi. Problemem w negocjacjach jest ustalanie ceny produktu, ze względu na zmienny kurs walut.

Kanada i USA mają bardzo restrykcyjne zasady eksportu sadzeniaków. W negocjacjach z Kanadą Komisja Europejska ustaliła dotychczas 95% linii taryfowych. Finalizację rozmów oraz podpisanie porozumienia przewidziano w 2013 r. Ustalenia dwustronne dotyczące wymiany handlowej z USA zaplanowano na czerwiec 2013. Zapoczątkowano rozmowy z Japonią, wydano pozwolenie dotyczące kwestii sanitarnych związanych z eksportem i importem. Nawiązano rozmowy z Chinami dotyczące taryf importu i eksportu.

Obecni na spotkaniu grupy roboczej „Ziemniaki” reprezentanci państw Unii Europejskiej przedstawili wyniki produkcji i sytuację rynkową ziemniaka w 2012 r. w swoich krajach.

Trudności ze zbytem oraz niska cena ziemniaków w 2011 r. w państwach UE wpłynęły na spadek powierzchni uprawy o ok. 4%

i plonów o ok. 7%. Jedną z przyczyn niższych plonów były niekorzystne warunki meteorologiczne w czasie wegetacji oraz epidemia zarazy ziemniaka.

W roku 2012 **Hiszpania** zanotowała spadek powierzchni uprawy ziemniaków o 6% w porównaniu z rokiem 2011 – o ok. 4,8 tys. ha. Na plantacjach wystąpiła susza, plon obniżył się do ok. 293 t/ha. Odnotowano wyższy poziom konsumpcji niż produkcji. Głównym importerem ziemniaków do Hiszpanii jest Francja. Sezon 2012 charakteryzował się niestabilnymi cenami, u rolnika kształtowały się one następująco: na przełomie maja i czerwca 220 euro/t, w okresie od lipca do września 280 euro/t, odmiany późne po zbiorze w październiku 210 euro/t, obecna cena to 330 euro/t. Przedstawiciel Hiszpanii szczególnie podkreślał, że zboża stanowią duże zagrożenie dla uprawy ziemniaków.

Przedstawiciel **Włoch** Fausto Boska przyznał, że 2012 był złym rokiem dla producentów ziemniaków, szczególnie dla tych z południa. Odnotowano zmniejszenie inwestycji o ok. 10%. W Apulii nastąpiła redukcja ok. 20-25%, natomiast w Campanido ok. 55% powierzchni uprawy. Brak podaży na rynku spowodował, że wielu producentów nie miało środków na zakup sadzeniaków. Spadek powierzchni uprawy był związany również z wysokimi kosztami produkcji, wynosząc one 7 tys. euro/ha. Tendencja rynkowa – produkcja dobra, cena 400 euro/t. Jednak producenci, którzy mają podpisane umowy kontraktacyjne, sprzedają ziemniaki po znacznie niższej cenie, ok. 280-300 euro/t.

W **Niemczech** nastąpiło znaczne zmniejszenie powierzchni uprawy, do ok. 240 tys. ha, tj. o 4,8% w stosunku do roku 2011. Zbiory były niższe o 11%, wyniosły 10 586 tys. t. W produkcji przemysłowej uzyskano wyższą zawartość skrobi i wysokie plony odmian chipsowych.

Na terenie **Francji** wystąpiły problemy z ziemniakiem na wczesny zbiór, późna wiosna spowodowała duże przesunięcia drugiego terminu sadzenia. Epidemia zarazy ziemniaka oraz susza, która wystąpiła pod koniec sierpnia, miały wpływ na wysoki poziom strat i znaczne ograniczenie plonu – zbiory niższe

o 10-15% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Mimo to zaobserwowano lepszą wydajność skrobi, przemysł przetwórczy przerobił podobną ilość ziemniaków jak w roku 2011. Ceny: ziemniaki dla przemysłu 240-260 euro/t, jadalne bardzo dobrej jakości 280 euro/t, dobra odmiana nawet 300-340 euro/t, inne – 220-240 euro/t. Przyszłość ziemniaka we Francji będzie trudna ze względu na wzrastające koszty produkcji, uważa się, że istnieje potrzeba rewaloryzacji cen. Tym bardziej że rolnicy są pewni wysokiego kursu i zbytu zbóż.

Belgia należy do krajów z dwoma terminami sadzenia i podobnie jak we Francji wystąpiły tu problemy z epidemią zarazy. Odnotowano spadek powierzchni uprawy do 64,5 tys. ha (tj. o ok. 21%). Sytuację tę spowodowały niskie ceny ziemniaków w 2011 roku i duża konkurencja pszenicy. Produkcja ziemniaków wyniosła ok. 3 mln t, 22% mniej niż w roku 2011, a średni plon z hektara – 46 ton. Belgia produkuje mniej, niż przetwarza. Zapasy ziemniaków na początku listopada wynosiły 11 tys. t. Na polach zostało ok. 1000 ha niezebranego plonu. Ceny wyglądają następująco: odmiana Bintje 236-250 euro/t, odmiana Charlotte 300-350 euro/t, odmiany skrobiowe 250-300 euro/t, inne odmiany – 250-260 euro/t. Prognoza na rok 2013 jest korzystna, przewiduje się wzrost cen o 20-30%. Powierzchnia uprawy zmaleje ze względu na duże koszty produkcji, ale produkcja jest i będzie opłacalna. Popyt na ziemniaki przemysłowe rośnie i będzie wzrastał w kolejnych latach.

W **Holandii** zwiększył się obszar produkcji ziemniaków, odnotowano wysoki popyt i korzystne ceny. Całkowity zbiór wyniósł 6638 tys. t. Rolnicy mają długoterminowe kontrakty, zaplanowano podpisanie kolejnych w styczniu i lutym. Reprezentant Holandii na zakończenie wystąpienia postawił pytanie dotyczące branży ziemniaczanej, pozostawiając je bez komentarza: Czy produkcja ziemniaków będzie w stanie zapewnić rolnikowi odpowiednie wynagrodzenie?

Czechy odnotowały spadek powierzchni produkcji ziemniaków do ok. 24 tys. ha. Zbiory były niższe niż w roku ubiegłym o 19% i wyniosły ok. 660 tys. t. Ceny po zbiorach kształtowały się na poziomie ok. 100 euro/t

dla rolnika i obecnie wzrosły do 130-150 euro/t.

W 2012 r. w **Polsce** powierzchnia uprawy ziemniaków spadła o 8,2% i wynosiła 373 tys. ha. Zbiory należały do wysokich, osiągnęły 9 mln ton, były jednak niższe o 3,4% w porównaniu z rokiem poprzednim. W zależności od miejsca uprawy plony mieściły się w zakresie 19,9-30,9 t/ha. Ceny ziemniaków

podczas zbioru były bardzo niskie, na przełomie listopada i grudnia zaobserwowano tendencję wzrostową. W grudniu ceny w hurtowni wahały się w granicach 110-200 euro/t. Przewiduje się, że ciepła jesień może negatywnie wpłynąć na przechowywanie ziemniaków, co może mieć konsekwencje w następnym sezonie uprawy.

Tabela 1

**Powierzchnia uprawy i zbiory ziemniaków
w wybranych krajach UE w 2012 r.**

Państwo UE	Powierzchnia uprawy (tys. ha)	Zbiory (tys. t)
Belgia	64,5	2 929,8
Bułgaria	17,4	194,2
Czechy	23,7	653,6
Dania	40,0	1 560,0
Niemcy	238,1	10 586,5
Hiszpania	73,9	2 168,8
Włochy	21,6	b.d.
Litwa	15,0	270,0
Luksemburg	0,6	19,8
Węgry	22,1	511,1
Holandia	149,0	6 638,0
Austria	21,7	623,4
Polska	373,0	9 091,9
Rumunia	227,7	2 443,1
Słowenia	3,4	87,7
Słowacja	9,0	176,3
Finlandia	22,8	605,0
Szwecja	24,8	793,1
Wielka Brytania	149,0	5 215,0

Źródło: Eurostat

Podsumowując, w produkcji ziemniaków w 2012 r. państwa Unii Europejskiej odnotowały spadek plonów. W niektórych krajach warunki pogodowe okresu wegetacji były bardzo niekorzystne, np. późna wiosna, su-

sza, zaraza ziemniaka. Powierzchnia uprawy zmalała szczególnie w Belgii, Niemczech, Hiszpanii i Polsce. Spadek cen w sezonie 2011 przyczynił się do ograniczenia powierzchni uprawy ziemniaków.